

ז' אדר ו-ל"ג בעומר: מיארצייט להילולא

Category: בחוקתי, ויקרא

ימי פטירתם של משה רבנו ורבי שמעון בר יוחאי מצוינים באופן הפוך לחלוטין: במקום צום ² ריקודים ושמחה. מסתבר שישנו קשר מהותי בין הימים הללו.

רבי שמעון וילדים

בתקשורת הישראלית נערכה בעבר תוכנית מיוחדת על יום ל"ג בעומר. בין השאר התראיין שם אדם שסיפר שלפני שלושים שנה לא היו לו ילדים. רב אחד הציע לו לנסוע למירון בל"ג בעומר ולבקש מרשב"י ברכה לילדים. כמו כן ² כך אמר לו הרב ² עליו לקבל על עצמו לקרוא לבנו שייולד לו בשם שמעון על שם רבי שמעון בר יוחאי.

אותו יהודי השיב לרב שהוא חושש להבטיח זאת משום שאביה של אשתו נפטר לאחרונה, ועל פי הלכה אם ייולד להם בן ² הם צריכים לקרוא לו על שם אביה. הרב הגיב: אם כן תבקש ותתפלל שיוולדו לך בנים תאומים ואז תוכל לקיים את שניהם, גם לקרוא על שם החותן שלך וגם על שמו של רשב"י.

אותו יהודי אכן נהג כעצתו של הרב ואכן נולדו לו שני בנים, לאחד מהם הוא קרא מרדכי על שם חותנו ולשני הוא קרא שמעון על שמו של רבי שמעון בר יוחאי. בתוכנית המדוברת ראינו את שמעון עצמו שכיום הוא כבר אברך צעיר.

הקשר של רבי שמעון עם ברכות ללידת ילדים לא התחיל כמובן לפני שלושים שנה. הרבי באחת משיחותיו ('שיחות קודש' תש"מ ח"ג עמ' 35) מביא את סיפור המדרש שרבי שמעון נתן ברכות ללידת ילדים. מסופר שפעם בא זוג נשוי מצידון לפני רשב"י ואמרו לו שהם כבר נשואים עשר שנים ועדיין לא זכו לפרי בטן. על פי הלכה מותר אמנם לזוג להתגרש כדי שיוכלו להינשא מחדש ואז אולי הם יזכו לילדים, אבל הם ² כך סיפרו לרשב"י ² אוהבים אחד את השני ולא רוצים להתגרש.

הציע להם רשב"י להיפרד מתוך אהבה ומתוך הסכמה, וכפי שהם נישאו בשעתו מתוך מסיבה, כך גם הפרידה תיערך מתוך מסיבה, "מסיבת גירושין" (זה עוד עשוי להפוך לטרנד). בני הזוג שמעו בקולו וערכו מסיבה שבמהלכה, כטוב לב הבעל ביין, הוא פנה לאשתו ואמר לה: אני אוהב אותך מאד ומכיון שאני ב"ה אדם עשיר מאד, אני מעוניין שלפני פרידתנו תבחרי לך מה שתרצי מתוך כל רכושי ותקבלי חפץ זה במתנה ממני (מדובר לפני העידן של "חלוקת הרכוש").

בסוף המסיבה, הבעל כבר היה שתוי כהלכה ושכב על מקומו כאבן שאין לה הופכין. האישה צוותה על עבדיה לקחת את הבעל ולשאת אותו לבית הוריה, והם אכן עשו כדבריה. ויהי בחצי

הלילה, כשהוא התעורר והתפכח מיינו הוא מצא את עצמו בבית הוריה, הוא פנה אליה ושאל אותה לפשר הדבר, והיא 'הזכירה' לו שהוא הציע לה אמש בשעת המסיבה לקחת איתה כל חפץ שיעלה ברצונה, והיא בחרה לקחת את² בעלה!

לאחר המעשה הזה, מצאו עצמם בני הזוג שוב בדילמה, והם שבו בחזרה לרשב"י וסיפרו לו דברים כהווייתם. רשב"י ראה את אהבתם ההדדית ועד כמה הם רוצים לחיות ביחד, הוא התפלל עליהם עד שנושעו וזכו לפרי בטן. ומסיים המדרש ואומר: "ללמדך מה הקב"ה פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות" (פסיקתא דר"כ פכ"ב, מדרש שיר השירים רבה פ"א, ד).

כמו-כן מסופר שאצל אדמו"ר האמצעי היה ל"ג בעומר מהיום-טוב המצוינים ובפרט בקשר לברכות על לידת ילדים (לוח 'היום יום' ל"ג בעומר). גם הרבי העניק ברכות רבות לילדים דווקא בל"ג בעומר.

מיום עצוב לחגיגה שמחה

הסיבה של"ג בעומר קשור עם רבי שמעון בר יוחאי היא מפני שזהו יום פטירתו (היארצייט שלו). לפני פטירתו הוא ציווה שיום פטירתו יהפוך ליום שמחה, עד כדי כך שיום זה נקרא בשם "הילולא" שפירושו חתונה.

בעולמה של היהדות³ עד תקופת רשב"י⁴ יום היארצייט היה נחשב ליום עצוב שבו נזכרים בנפטר ומתאבלים שוב על פטירתו, וכפי שהדבר מתבטא עד היום ביום פטירתו של משה רבינו שחל ביום ז' אדר שהרבה אנשים נוהגים לצום ביום זה ולהרבות בתפילה ובצדקה. אולם רשב"י חידש גישה חדשה לכל הרעיון של היארצייט; הוא אמר שביום הפטירה הנשמה זוכה לעליה מיוחדת בעולמות העליונים והיא שמחה בכך. ולכן כל אלו שקשורים לנשמה צריכים לשמוח יחד איתה.

ואכן בלוח השנה היהודי ישנם שני "יארצייטים" שהם מנוגדים אחד לשני: ביום ז' אדר מציינים את היארצייט של משה רבינו בצום ובתפילה. לעומת זאת, את יום ל"ג בעומר מציינים יהודים בכל העולם כיארצייט של רשב"י באמצעות מסיבות ובריקודים בכל אתר ואתר (ראה התוועדות ל"ג בעומר תשל"ה⁵ שיחות קודש' ח"ב עמ' 68 ואילך).

לכן זה לא פלא שישנם מעט מאד אנשים (יחסית) שיודעים בכלל על ז' אדר, כי כשזה מגיע לצום⁶ אין הרבה קליינטים⁷ מה שאין כן יום ל"ג בעומר הפך לחג יהודי בכל מקום שנמצאים בו יהודים.

ברכות וברכות נפלאות

הנקודה המעניינת היא שישנו קשר עמוק יותר בין שני הימים הגדולים הללו. בפרשת בשלח כותב רש"י שהיום שבו פסק המן מלרדת במדבר היה ביום ז' אדר, "כשמת משה בז' אדר פסק המן מלירד" (שמות טו, לה). הרבי כותב באחד ממכתביו (נדפס בסוף קונטרס 'התוועדויות' של ועד הנחות בלה"ק לפ' אמור) שבכתבי האריז"ל מובא שהמן התחיל לרדת בל"ג בעומר (ודלא כשיטת רש"י על הפסוק).

ואם-כן ישנו קשר מהותי וחזק בין שני הימים הללו שקשורים לירידת המן והפסקתו. מלמעלה התגלגל העניין שביום שבו התחיל לרדת המן ² שזהו הנס הכי ממושך שהיה בהיסטוריה של עם ישראל (בניגוד לשאר הניסים שהתחוללו לרגע אחד, כמו קריעת ים סוף או המכות במצרים, שכל מכה ארכה שבעה ימים). הנס היחידי שנמשך דבר יום ביומו במשך ארבעים שנה היה הנס של לחם מן השמים. ולכן אותו יום הפך ליום של שמחה בקרב העם היהודי, והשמחה הזאת קשורה ונעוצה בניסים. ואילו יום ז' באדר, היום שבו פסק המן מלרדת, כלומר, היום שבו פסקו הניסים, מציינים אותו כיום תפילה, צום וצדקה.

בשבוע שעבר קראנו את פרשת בהר השבוע אנו קוראים את פרשת בחוקותי. בפרשיות הללו אנחנו מוצאים את שתי הקצוות הללו; מהשמחה הכי גדולה עד לקצה השני. פרשת בהר פותחת ברוח אופטימית מאד ³ "כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ שבת לה" ואז התורה מספרת על המצווה של יובל שבו כל אדם הופך לבן חורין, "וקראתם דרור בארץ לכל יושביה ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו" (ויקרא כה, י). כלומר, כל הנחלות חוזרות לבעליהן והבנים שבים הביתה ויש חירות בעולם. התורה ממשיכה ומבטיחה "וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש שנים" (שם כה, כא). ובקיצור, זוהי פרשה מאד אופטימית.

ואז אנחנו מגיעים לפרשת בחוקותי שבה אנו קוראים את כל הקללות שבפרשה עד כדי כך שהמנהג הוא לא לכבד בעליה הזאת שום אדם, אלא הבעל קורא עצמו עולה לתורה בעליה הזאת וגם אותו אין מעלים לתורה בשמו, אלא הוא עולה מעצמו.

אם תמצי לומר, הרי שבפרשיות הללו יש לנו גם את ל"ג בעומר וגם את ז' באדר. אבל רשב"י חידש ולימד אותנו שגם דברים שנראים לנו כמו קללות הרי שבאמת מצד פנימיות העניינים רמוזות כאן ברכות נפלאות. כאשר מצטיידים במבט אופטימי לחיים, או אז מגלים שמהקב"ה יורדות אך ורק ברכות נפלאות כי טבע הטוב להיטיב לברואיו.